

Temeljem čl. IV. 4. a) i II 4. Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na sjednici Zastupničkog doma, održanoj _____ 2008. godine, i na sjednici Doma naroda, održanoj _____ 2008. godine, usvojila je

**OKVIRNI ZAKON O SREDNJEM STRUKOVNOM
OBRAZOVANJU I OBUCI U BOSNI I HERCEGOVINI**

DIO PRVI – UVODNE ODREDBE

**Članak 1.
(Predmet Zakona)**

Ovim se Zakonom utvrđuju načela ustroja srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke, institucije, osnovna pitanja nastavnih planova i programa, standardi ocjenjivanja i ispiti, pitanje autonomije škola, osnova upravljanja i financiranja te druga pitanja od značaja za rad i razvoj srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke u Bosni i Hercegovini.

**Članak 2.
(Definicije)**

Definicije uporabljene u ovome Zakonu imaju sljedeće značenje:

(1) Srednje strukovno obrazovanje i obuka integralni su dio obrazovnog sustava u Bosni i Hercegovini koji osigurava stjecanje vještina i znanja iz određenih zanimanja i osigurava osnovu kontinuirane obuke u svrhu aktivnog uključanja u radni proces ili nastavak daljnjeg obrazovanja, a podrazumijeva različite vrste i oblike odgoja i obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja kroz početno kontinuirano, redovito ili izvanredno obrazovanje i obavljanje prakse, te obuhvaća i strukovnu obuku djece i odraslih osoba.

(2) Institucija srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke je srednja škola organizirana kao srednja tehnička i strukovna škola, umjetnička škola, škole posebne namjene /vojna, policijska, vjerska/ i druge vrste škola koje ispunjavaju uvjete za obavljanje djelatnosti obrazovanja, sukladno ovome i drugim odgovarajućim zakonima i podzakonskim aktima u Bosni i Hercegovini kojima se detaljnije uređuje djelatnost srednjeg obrazovanja (**u daljnjem tekstu: škole**).

(3) Klasifikacija zanimanja za srednje strukovno obrazovanje i obuku je akt kojim se utvrđuju porodice zanimanja, trajanje školovanja, razina i oblik obrazovanja i vrsta škole. Klasifikacija se prema potrebi strukturira i revidira sukladno kretanju tržišta rada i usuglašava s europskom praksom i europskim kvalifikacijskim okvirom za cjeloživotno učenje. Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje (**u daljnjem tekstu: Agencija za obrazovanje**) inicira i predlaže nadležnim obrazovnim i drugim vlastima struktuiranje i revidiranje klasifikacije zanimanja.

(4) Nadležne obrazovne vlasti u smislu ovoga Zakona su institucije utvrđene člankom 1. stavak 3. Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 18/03), (u daljem tekstu: **nadležne obrazovne vlasti**).

Članak 3. **(Ciljevi srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke)**

Osim općih ciljeva obrazovanja definiranih Okvirnim zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 18/03), u sklopu srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke:

- a) učeniku se pod jednakim uvjetima osigurava pravo na srednje strukovno obrazovanje i obuku, sukladno vlastitom interesovanju i sposobnostima;
- b) učeniku se pruža potpora u odabiru odgovarajućeg zanimanja i integriranje u društveni život;
- c) razvija se svijest učenika o potrebi za daljnim obrazovanjem i obukom;
- d) osiguravaju se uvjeti za razvoj i promicanje tradicionalnih obrta;
- e) usklađuju se potrebe sa zahtjevima i kretanjima tržišta rada;
- f) strukovno obrazovanje i obuka dovodi se na razinu obrazovanja kao u zemljama članicama Europske unije.

DIO DRUGI – USTROJ SREDNJEG STRUKOVNOG OBRAZOVANJA I OBUKE

POGLAVLJE I. NAČELA OSNIVANJA I USTROJA

Članak 4. **(Osnivanje, registracija institucija srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke)**

(1) Nadležne obrazovne vlasti, sukladno ovome Zakonu i drugim odgovarajućim zakonima i podzakonskim aktima, reguliraju pitanje ustrojavanja, registracije i osnivanja škola navedenih člankom 2. stavak 2. ovoga Zakona.

(2) Zakonski i podzakonski akti iz stavka (1) ovoga članka obvezatno uključuju pitanja osiguranja uvjeta za izvođenje praktične obuke i rada koji se mogu odvijati u školskim radionicama za praktičnu obuku i u radnim prostorima drugih pravnih osoba, na temelju ugovora ili sporazuma o suradnji. Podzakonski akti posebno sadrže uvjete vezane uz izvođenje praktične obuke za izučavanje tradicionalnih obrta.

(3) Zakonski i podzakonski akti posebno uključuju i uvjete za strukovno obrazovanje i obuku odraslih koji se odnose na nastavak profesionalnog obrazovanja, dokvalifikaciju, prekvalifikaciju i druge aktivnosti koje osiguravaju kontinuirano/cjeloživotno učenje, a uključuju pravila o uspostavi službenog registra izdanih diploma i certifikata.

Članak 5.
(Usuglašavanje potreba s tržištem rada)

(1) Nadležne obrazovne vlasti osigurati će usuglašavanje potreba i zahtjeva tržišta rada s potrebom osnivanja i organiziranja institucija za strukovno obrazovanje.

(2) Radi osiguranja veze između srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke i tržišta rada, na entitetskoj, kantonalnoj/županijskoj i na razini Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine osnivaju se tripartitna savjetodavna vijeća koja imaju savjetodavnu ulogu, a u čiji sastav ulaze predstavnici/ce poslodavaca, sindikata i nadležnih obrazovnih vlasti.

(3) Ministarstvo civilnih poslova koordinira zajedničke sastanke predstavnika/ca tripartitnih vijeća koji se redovito sastaju, a najmanje jednom godišnje.

POGLAVLJE II. TRAJANJE ŠKOLOVANJA, IZBOR I PRELAZAK UČENIKA

Članak 6.
(Trajanje školovanja)

(1) Srednje tehničke, umjetničke i škole posebne namjene /vojna, policijska, vjerska/ te druge škole koje ispunjavaju uvjete određene klasifikacijom zanimanja, u pravilu, provode četverogodišnji nastavni plan i program za stjecanje strukovnog zvanja koje omogućuje nastavak obrazovanja u visokoškolskim ustanovama.

(2) Strukovne-obrtničke škole, u pravilu, imaju trogodišnji nastavni plan i program za stjecanje odgovarajućeg zanimanja.

(3) Sukladno zahtjevima tržišta rada, nadležne obrazovne vlasti za obavljanje manje složenih i jednostavnih poslova mogu utvrditi obrazovanje i obuku kraće od tri godine, te vrstu stečene kvalifikacije prema srodnom zanimanju.

Članak 7.
(Izbor škole i prelazak učenika)

(1) Roditelj i dijete imaju pravo izabrati školu i zanimanje, pod uvjetom da dijete ispuni kriterije koje propišu nadležne obrazovne vlasti.

(2) Nadležne obrazovne vlasti za svaku školsku godinu izrađuju plan upisa u prve razrede škola, uzimajući u obzir potrebe tržišta rada.

(3) Učenici mogu nastaviti svoje školovanje u bilo kojem mjestu u Bosni i Hercegovini.

(4) Uvjete za prelazak iz škole u školu različitog zanimanja ili stupnja obrazovanja odlukom utvrđuje nadležni ministar.

POGLAVLJE III. NASTAVNI PLANOVI I PROGRAMI

Članak 8. (Razvoj i sadržaj nastavnih planova i programa)

(1) Nastavni planovi i programi za srednje strukovno obrazovanje i obuku sastoje se od zajedničke jezgre sastavljene sukladno Okvirnom zakonu o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 18/03), planova i programa za strukovne predmete i djela nastavnog plana i programa koji se kreira u školama.

(2) Nastavni plan i program za srednje strukovno obrazovanje i obuku donosi nadležni ministar.

(3) Nastavni plan i program se razvija koliko god je to moguće, primjenom modularne metodologije.

(4) Nastavnim planom i programom posebno se utvrđuju svrha, ciljevi i zadaće programa, nastavni predmeti i sadržaji, trajanje i osnovni oblici izvođenja programa, godišnji i tjedni broj nastavnih sati, praktične obuke, broj sati za svaki predmet, didaktički i drugi uvjeti za izvođenje nastavnog plana i programa.

(5) Dio nastavnih predmeta i sadržaja, utvrđenih nastavnim planom i programom, može se, osim na jezicima konstitutivnih naroda u BiH, izvoditi i na nekom od svjetskih jezika uz odobrenje nadležnog ministarstva.

(6) Obrazovanje djeteta pripadnika nacionalne manjine ostvaruje se prema odredbama Zakona o zaštiti prava nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 12/03) na jeziku i pismu nacionalnih manjina sukladno odredbama ovoga i drugih zakona koji uređuju sustav obrazovanja u Bosni i Hercegovini.

(7) Obrazovanje djece sa posebnim potrebama se ostvaruje prema prilagođenim programima srednje stručne škole, koje donose nadležne obrazovne vlasti.

Članak 9. (Primjena, praćenje i poboljšavanje nastavnog plana i programa)

(1) Agencija za obrazovanje nadležna je za praćenje, ocjenu i poboljšanje zajedničke jezgre nastavnih planova i programa za srednje strukovno obrazovanje i obuku i predlaganje modularnih nastavnih planova i programa za stručne predmete.

(2) Dio nastavnog plana i programa koji se osmišljava u školama ne sadrži više od 30% sveukupnog nastavnog plana i programa.

(3) Strukovni aktivni za različite predmete koji se formiraju u školama i savjetodavno vijeće daju prijedloge za izradbu dijela nastavnog plana i programa koji osmišljava nastavničko vijeće i odobrava školski odbor uz suglasnost nadležnih obrazovnih vlasti.

(4) Pri utvrđivanju nastavnog plana i programa uzimaju se potrebe lokalnog tržišta rada.

POGLAVLJE VI. OCJENE I ISPITI

Članak 10. (Standardi ocjenjivanja)

(1) Agencija za obrazovanje prati standard i kvalitetu obrazovanja i obuke u sklopu srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke, uključujući obrazovanje i obuku odraslih.

(2) Agencija za obrazovanje naročito se bavi uspostavom standarda za ishode učenja kod učenika i ocjenjivanje stupnja njihova uspjeha, uključujući i završni/maturski ispit, organizira eksterno ocjenjivanje škola, provodi istraživanja u području ocjenjivanja, s ciljem procjene razvoja i predočavanja rezultata istraživanja, savjetuje nadležne obrazovne vlasti u pogledu propisanih standarda i njihove primjene, pruža pomoć u pogledu priznavanja domaćih diploma i certifikata u stranim zemljama, pokreće i prati proces strukturiranja i klasifikacije zanimanja te obavlja druge poslove koji se tiču primjene standarda.

Članak 11. (Završni ispit/matura)

(1) Uspjeh se učenika kontinuirano ocjenjuje.

(2) Srednje strukovno obrazovanje i obuka završava se polaganjem završnog ispita/mature.

(3) Nadležne obrazovne vlasti određuju pravila i procedure za ocjenjivanje i ispitivanje, sukladna standardima učeničkih postignuća i ocjenjivanja stupnja njihova uspjeha koje utvrdi Agencija za obrazovanje.

DIO TREĆI – AUTONOMIJA, UPRAVLJANJE I FINANCIRANJE ŠKOLA

POGLAVLJE I. AUTONOMIJA

Članak 12. (Autonomija škole)

Sukladno Okvirnom zakonu o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 18/03) i ovome Zakonu, škole uživaju autonomiju, što posebno podrazumjeva slobodu škole da osmišljava i realizira obrazovne sadržaje prema zahtjevima lokalnog tržišta rada.

Članak 13.

(Udruživanje škole)

(1) Autonomija škole ogleda se i u pravu škola na udruživanje u jednu ili više zajednica srednjih škola (u daljnjem tekstu: zajednica), radi ostvarivanja zajedničkog interesa, razvoja međusobne suradnje i novih oblika obrazovnog rada, s tim što svaka škola zadržava svojstvo pravne osobe.

(2) Ove zajednice utemeljuju se isključivo radi uspostave profesionalne suradnje, razmjene iskustava u pogledu dogovora o nastavnim planovima i programima, o nastavnim metodama i ostalim aktivnostima vezanim uz unapređenje nastavnog procesa.

(3) Škole koje utemelje zajednicu svoja međusobna prava reguliraju ugovorom. Zajednica može imati svojstvo pravne osobe, uz uvjet da škole usvoje statut zajednice kojim reguliraju način rada, sjedište, prava, obveze i sva druga pitanja u svezi s djelovanjem zajednice kao pravne osobe.

Članak 14. (Registracija zajednice)

Zajednice se registriraju sukladno ovome Zakonu kod Ministarstva civilnih poslova, koje u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona donosi Pravilnik o pravilima i načinu registracije zajednica srednjih škola u Bosni i Hercegovini.

POGLAVLJE II. UPRAVLJANJE

Članak 15. (Upravna tijela)

(1) Školom upravlja školski odbor i ravnatelj škole, koji je izabran i djeluje sukladno čl. 50. – 52. Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 18/03).

(2) Uz navedena tijela, škola osniva vijeće roditelja i vijeće učenika te druga strukovna tijela sukladno čl. 53., 54. i 55. Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 18/03).

Članak 16. (Školski odbor)

(1) Školski odbor nadležan je za utvrđivanje i provođenje politike škole, opće upravljanje radom škole i učinkovito korištenje materijalnih i ljudskih resursa. Školski odbor usvaja statut/pravila škole, kao i druge propise kojima se reguliraju prava i obveze osoblja i učenika.

(2) Članovi školskog odbora biraju se, sukladno zakonom propisanim procedurama, između uposlenika škole, osnivača škole, roditelja, predstavnika lokalne zajednice i tržišta rada.

(3) Sastav školskog odbora mora odražavati nacionalnu strukturu učenika i roditelja, školskog osoblja i lokalne zajednice.

(4) Obavljanje dužnosti člana školskog odbora dobrovoljno je i besplatno.

Članak 17. (Ravnatelj škole)

(1) Ravnatelja javne škole imenuje školski odbor sukladno statutu/pravilima škole i odgovarajućim zakonima koje donose nadležne obrazovne vlasti, a koji uključuju i reguliranje ravnateljevog mandata.

(2) Ravnatelj je odgovoran za upravljanje školom i za vođenje pedagoških aktivnosti i aktivnosti obuke u školi.

Članak 18. (Savjetodavno vijeće)

(1) Svaka škola osniva savjetodavno vijeće. Savjetodavno vijeće čine predstavnici lokalnog tržišta rada koje je u svezi s obrazovanjem određenih profila zanimanja.

(2) Savjetodavno vijeće pomaže školi u planiranju sadržaja njezinih programa, savjetuje školu o svim pitanjima koja se tiču obuke i pomaže jačanju veza između škole i lokalnog tržišta rada. Sastav savjetodavnog vijeća i procedure imenovanja njegovih članova regulirani su statutom škole.

(3) Obavljanje dužnosti članova savjetodavnog vijeća dobrovoljno je i besplatno.

POGLAVLJE III. FINANCIRANJE I RAZVOJ

Članak 19. (Obveze osnivača i izvori financiranja)

(1) Osnivač škole obavezan je osigurati osoblje, prostor i opremu koji omogućuju funkcioniranje škole sukladno ciljevima ovoga Zakona.

(2) Sredstva za rad škola mogu se osiguravati iz proračuna lokalnih zajednica i drugih izvora.

Članak 20. (Pravo na obavljanje komercijalnih aktivnosti)

(1) Škole mogu obavljati komercijalne aktivnosti, naročito u kontekstu strukovne obuke. Komercijalne aktivnosti odobrava školski odbor na temelju pravodobnog plana nastavnčkog vijeća.

(2) Škola raspolaže prihodom ostvarenim od komercijalnih aktivnosti i koristi ga za potrebe škole, sukladno zakonskim propisima u području financija i odgovarajućim školskim propisima.

Članak 21.
(Organiziranje obuke za odrasle)

(1) Škole mogu organizirati obuku za odrasle u sklopu svojih registriranih djelatnosti koje su verificirale nadležne obrazovne vlasti.

(2) Polaznicima obuke za odrasle naplaćuje se naknada za obuku, sukladno školskim propisima na koje daju suglasnost nadležne obrazovne vlasti.

(3) Škole mogu primati financijsku i drugu potporu za unapređenje rada, poboljšanje uvjeta školovanja i za sve druge potrebe škole. Ova potpora ne smije ni na koji način biti uvjetovana.

Članak 22.
(Razvoj novih organizacijskih oblika)

Uz odobrenje nadležnih obrazovnih vlasti, škole mogu razvijati nove organizacijske oblike i primjenjivati nove pristupe u sadržaju i metodi strukovnog obrazovanja radi uvođenja korisnih promjena u sustav srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke.

DIO ČETVRTI – PRAĆENJE I NADZOR NAD PRIMJENOM OVOGA ZAKONA

Članak 23.
(Nadzor)

(1) Nadzor nad primjenom ovoga Zakona provodi Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine.

(2) Nadležne su obrazovne vlasti, u sklopu svoje nadležnosti, odgovorne za provedbu, kao i za nadzor i praćenje ovoga Zakona.

DIO PETI – PRIJELAZNE I ZAKLJUČNE ODREDBE

Članak 24.
(Obveza usklađivanja zakona)

Svi zakoni u entitetima, kantonima/županijama i Brčko Distriktu BiH, kao i drugi odgovarajući propisi koji uređuju ustroj srednjeg strukovnog obrazovanja i osposobljavanja bit će usuglašeni s odredbama ovoga Zakona, najkasnije u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 25.
(Stupanje na snagu)

Ovaj Zakon stupa na snagu osamog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku BiH“.

PSBiH broj ____ /08
_____ 2008. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Zastupničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH

Predsjedatelj
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNOPRAVNA I ZAKONSKA OSNOVA

Ustavna osnova za donošenje ovoga Zakona sadržana je u:

- članku IV. 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine:

“Parlamentarna skupština je nadležna za: a) donošenje zakona potrebnih za provođenje odluka Predsjedništva ili za obavljanje funkcija Skupštine prema ovom Ustavu.”

- članku II. 4. Ustava Bosne i Hercegovine:

“Uživanje prava i sloboda, predviđenih ovim člankom ili međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I. ovoga Ustava, osigurano je svim osobama u Bosni i Hercegovini, bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kakve su spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.”

Ovaj je Zakon usuglašen s Okvirnim zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 18/03), koji je stupio na snagu 1. srpnja 2003. Ovim se Zakonom utvrđuje osnovni okvir ustroja srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke i stvaraju zakonski uvjeti za započinjanje rješavanja pitanja ustroja i reforme srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke na entitetskoj, odnosno kantonalnoj/županijskoj razini na istim načelima i jedinstvenim standardima koje postavlja ovaj Okvirni zakon.

Europski okvir i međunarodni sporazumi

Međunarodni standardi koji se tiču obrazovanja utvrđeni su veoma velikim brojem međunarodnih konvencija koje je ratificirala Bosna i Hercegovina.

Europska konvencija o zaštiti temeljnih ljudskih prava i sloboda jamči zaštitu uživanja svih prava bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi ... (“Uživanje prava i sloboda priznatih u ovoj Konvenciji mora se osigurati bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi ...») (članak 14. Europske konvencije)).

Protokol 1. članak 2. uz Konvenciju osigurava sljedeće:

“Nikome neće biti uskraćeno pravo na obrazovanje. U upravljanju svojim funkcijama povezanim s odgojem i podučavanjem, države će poštivati pravo roditelja da osiguraju odgoj i podučavanje u skladu sa svojim vjerskim i filozofskim uvjerenjima.”

Zajednica europskih zemalja već je odavno prepoznala važnost obrazovanja, pa je u **Lisabonu (ožujka 2000. g.)** pokrenula desetogodišnju strategiju kojoj je cilj da EU razvije najdinamičnije i najkonkurentnije gospodarstvo u svijetu, utemeljeno na znanju. Bosna i Hercegovina ratificirala je Lisabonsku konvenciju o priznavanju kvalifikacija u području visokog obrazovanja u europskoj regiji 11.IV.1997.godine.

Dvije godine kasnije, EU je usvojila i **Kopenhašku deklaraciju** o pojačanoj europskoj suradnji u strukovnom obrazovanju i obuci, kojom je postavljen strateški cilj - **razvoj kvalitetnog strukovnog obrazovanja i obuke što se temelji na društvenoj**

uključenosti, koheziji, mobilnosti, mogućnosti zapošljavanja i konkurentnosti radi jačanja europske dimenzije u strukovnom obrazovanju i obuci te jačanju suradnje među europskim članicama, u čiju se obitelj nastoji integrirati i Bosna i Hercegovina.

U listopadu 2003. godine ministri obrazovanja u Jugoistočnoj Europi potpisali su i **Skopsku deklaraciju** o cjeloživotnom učenju, obrazovanju i usavršavanju odraslih.

Bosna i Hercegovina također je prihvatila **Bolonjsku deklaraciju** o Europskoj zoni visokog obrazovanja.

Želi li biti dijelom Europe, Bosna i Hercegovina mora postupno usklađivati svoj razvoj sa strateškim ciljevima EU i u području srednjeg strukovnog obrazovanja, što se velikim dijelom implementira u okviru ovoga Zakona.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Nadležne vlasti u Bosni i Hercegovini, kako je navedeno, preuzele su obvezu osiguranja modernog i demokratskog upravljanja, u uskoj suradnji sa zaposlenicima škola, roditeljima i učenicima, kao i s drugim nositeljima aktivnosti, a posebice će nastojati uvesti novi i reformirani okvir, na temelju kojega će se učinkovitije i brže realizirati započeta reforma obrazovnog sustava u Bosni i Hercegovini i osigurati da obrazovanje odgovara potrebama tržišta rada.

Usvajanje ovoga Zakona definirano je prioritarnim u Programu realizacije prioriteta iz Europskog partnerstva s BiH (točka 13. g.), s rokom za realizaciju do kraja lipnja 2006. godine.

Prvi tekst prijedloga ovoga zakona je bio u parlamentarnoj proceduri u razdoblju srpanj-rujan 2007. godine, da bi na 15. sjednici Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, održanoj 26.09.2007. godine bio odbijen.

Cijeneći da je neusvajanje zakona u velikoj mjeri rezultat nesporazuma, proistekao i iz činjenice da su neke odredbe bile neprecizne, ministar Ministarstva civilnih poslova je, istog dana kada je zakon pao, uputio inicijativu entitetskim resornim ministarstvima za daljnji rad na ovom zakonu, putem angažiranja eksperata iz entitetskih i Ministarstva civilnih poslova. Ova inicijativa je odmah prihvaćena. Ekspertni tim, osnovan na rečeni nači, jednoglasno je zaključio da je potrebno izvršiti intervencije na prvom tekstu prijedloga zakona u člancima 2,8,9 i 19 u smislu preciziranja odredbi kojima će se izbjeći svaka mogućnost različitih tumačenja. S Ekspertnim timom su radili predstavnici OHR-a i Europske komisije, koji su se složili s novim formulacijama

TRENTAČNE PRILIKE U PODRUČJU STRUKOVNOG OBRAZOVANJA I OBUKE

Podaci pokazuju da više od 70% srednjoškolaca u BiH pohađa srednje strukovne škole. Nažalost, i danas iz većine tih škola izlazi kadar koji ne udovoljava potrebama tržišta rada. To je jedan od razloga što bosanskohercegovačko strukovno obrazovanje treba korjenitu i kontinuiranu promjenu.

Institucionalna razina

Odgovornost za strukovno obrazovanje (kao i za ostale obrazovne segmente) na entitetskoj je razini u Republici Srpskoj, odnosno na kantonalnoj/županijskoj u Federaciji BiH i Brčko Distriktu BiH. U Federaciji BiH, Federalno ministarstvo obrazovanja i znanosti ima ograničenu koordinirajuću ulogu, jer svaki kanton/županija ima ministarstvo obrazovanja, a Distrikt Brčko BiH ima Odjel za obrazovanje. Na državnoj razini nema središnje institucije/tijela koja bi koordinirala pitanje obrazovanja, osim što je Ministarstvu civilnih poslova dodijeljena uloga u koordiniranju međunarodne pomoći vezane uz obrazovni sektor. Riječju, u BiH djeluje 13 ministarstava za obrazovanje.

Agencija za standarde i ocjenjivanje u obrazovanju za Federaciju BiH i Republiku Srpsku uspostavljena je kreditom Svjetske banke i djeluje na međuentitetskoj razini. Zadaća joj je da javnosti, na temelju svojih ispitivanja i različitih aktivnosti, daje relevantne pokazatelje o učeničkim postignućima i o obrazovanju u cjelini. Sve dosadašnje aktivnosti Agencije bile su usmjerene na neke razine osnovnog obrazovanja, a slične su aktivnosti vezane uz strukovno obrazovanje bile vođene samo u sklopu programa pomoći koje je financirala Europska komisija.

Općenito, budućnost postojeće Agencije, njezina uloga, odgovornosti i način financiranja trebaju biti redefinirani ili sasvim drukčije osmišljeni i ustanovljeni.

Sustavna obrazovna razina i dosadašnje reformske aktivnosti

Strukovno je obrazovanje uvjetovano i pati zbog nedostatka zajedničkog obrazovnog pristupa na državnoj razini. Nedovoljno su transparentne informacije i količina objavljenih podataka. To automatski rezultira odsutnošću bilo kakvih objedinjenih podataka na državnoj razini, a oni su potrebni radi planiranja i realiziranja budućih aktivnosti:

- pripremu politike i strategije za strukovno obrazovanje i obuku,
- odgovarajući model financiranja za strukovno obrazovanje i obuku,
- racionalizaciju mreže škola (što će izravno utjecati na bolju opremljenost škola).

Strukovno obrazovanje i obuku karakterizira kruta struktura i uski obrazovni profili, uglavnom zastarjeli nastavni sadržaji, neodgovarajuća ili nedovoljna oprema te nepostojanje koncepta za obrazovanje odraslih. Veoma je slaba i povezanost s tržištem rada. Nije osigurana niti redovita suradnja sa zavodima za zapošljavanje koji također moraju mijenjati svoju ulogu i aktivnim pristupom pružiti dovoljno informacija o potrebama i promjeni trendova na tržištu rada.

Radi točnije informiranosti, treba reći kako je u poraću uloženo mnogo napora na prevladavanje i rješavanje problema u području strukovnog obrazovanja i obuke. Vodeću ulogu u tome imala je međunarodna zajednica, koja je koordinirala i osiguravala veliki dio sredstava.

Još 1998. godine Europska komisija pokrenula je i podržala reformu srednjih strukovnih škola u BiH. Počelo je s **Phare VET programom** kada je uključeno 12 pilot-škola sa šest zanimanja. Potom su slijedili nastavak Phare VET programa i EU VET programi koji su financirani iz CARDS projekta. EU VET program II. počeo je 2004. godine i trajat će do kraja 2006. Bosna i Hercegovina je u pregovorima s EU za nastavak EU VET programa i nakon 2006. godine. Tako će se steći temeljni preduvjeti za okončanje reforme srednjeg strukovnog obrazovanja.

Do sada je moderniziran određeni broj zanimanja, a nastavni su planovi i programi izrađeni prema novoj modularnoj metodologiji. Trenutačno se radi na modernizaciji još 18 zanimanja.

Veliki broj nastavnika iz pilot-škola svojedobno uključenih u programe podučavani su suvremenim nastavnim metodama i dobar je dio njih obučen za mentorske aktivnosti. To znači da su oni osposobljeni za obučavanje svojih kolega, čime se mreža brže širi i povećava.

Sve su pilot-škole dobile odgovarajuću opremu potrebnu za realiziranje novih nastavnih planova i programa.

Provedeno je istraživanje tržišta rada na 25 lokacija u cijeloj BiH. Aktivnosti su zajedno obavili predstavnici strukovnih škola i zavoda za zapošljavanje. Sačinjeno je izvješće o (izmijenjenim) potrebama tržišta rada. Također je sačinjen Priručnik za istraživanje tržišta rada koji određeni zavodi za zapošljavanje već rabe u svojim redovitim aktivnostima.

U nekim su školama uspješno obavljene i obuke odraslih, čiji je program namjenski pripremljen.

Okvirni zakon za strukovno obrazovanje i obuku u BiH pažljivo je pripreman, pri čemu se vodilo računa o tome da će postojanje okvirnog zakona na državnoj razini podržavati modernizaciju strukovnog obrazovanja i obuke, uzajamno priznavanje kvalifikacija, mobilnost mladih ljudi i pružati podršku gospodarskom razvoju zemlje u cijelosti. Ovaj će Zakon također olakšati tekuću modernizaciju strukovnog obrazovanja i obuke te omogućiti sveobuhvatnu reformu ovoga sektora, pomoći u prevladavanju institucionalne rascjepkanosti, a u isto vrijeme dozvoliti i lokalne/regionalne prilagodbe.

Suradnja s tržištem rada

Posebni zakon o srednjem strukovnom obrazovanju potreban je radi toga što se struktura, sadržaj i procedure rada u srednjem strukovnom obrazovanju i obuci bitno razlikuju od onih u općim srednjim školama/gimnazijama. Dalje, srednje strukovno obrazovanje i obuka u velikoj mjeri ovisi o suradnji s tržištem rada, dok to nije slučaj sa srednjim općim obrazovanjem. SOO je integralnim dijelom obrazovnog sustava, ali ima specifične ciljeve koji se, prema iskustvima svih zemalja članica Europske unije, ne mogu ostvariti u općim srednjim školama/gimnazijama.

Zakon o strukovnom obrazovanju i obuci u BiH je okvirni te, prema definiciji, mora biti kratak, regulirati samo suštinska pitanja, dok će detalje regulirati zakoni na entitetskoj, kantonalnoj/županijskoj i razini Brčko Distrikta BiH.

Postojanje posebnog zakona o strukovnom obrazovanju i obuci proizilazi iz članka 59. stavak 5. Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 18/03).

ODABRANA POLITIKA

Zajednički ciljevi strukovnog obrazovanja i obuke usuglašeni su s općim ciljevima definiranim Okvirnim zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini, s tim što se ovim Zakonom unapređuju ciljevi u pogledu specifičnijeg pristupa srednjem strukovnom obrazovanju i obuci, a koji se odnose na uvažavanje zahtjeva tržišta rada, promoviranje tradicionalnih obrta, jačanje svijesti o potrebi

praktičnog osposobljavanja i obuke te dovođenja srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke na europsku razinu obrazovanja kako bi se osigurao razvoj kvalitetnog strukovnog obrazovanja i obuke utemeljenog na društvenoj uključenosti, koheziji, mobilnosti, mogućnosti zapošljavanja i konkurentnosti, s ciljem poboljšanja suradnje među europskim članicama, u čiju se obitelj nastoji integrirati i Bosna i Hercegovina.

Okvirni nastavni plan i program na razini Bosne i Hercegovine

Posebno su značajni okvirni plan i program na državnoj razini koji uspostavljaju okvirni standard obrazovanja, a kada je u pitanju srednje strukovno obrazovanje – olakšavaju proces usklađivanja srednjeg obrazovanja u Bosni i Hercegovini, posebice usklađivanje standarda srednjeg obrazovanja s europskim obrazovnim okvirom, uspostavljajući sustav koji će dati novi standard, kvalitetu i ishod znanja.

Nastavni planovi i programi uključuju zajedničku nastavnu jezgru općih predmeta u osnovnoj i srednjoj školi, s ciljem osiguranja jednakih standarda za učenika. Međutim, osim općih predmeta, u srednjim strukovnim školama se izučavaju i stručni predmeti, za čije izvođenje i ishode učenja treba osigurati harmoniziran standard, kako bi naše diplome srednjih strukovnih škola bile priznate u EU i omogućile mobilnost radne snage. Nastavni planovi i programi također moraju biti fleksibilni i prilagodljivi, prvenstveno potrebama tržišta rada, ali i omogućiti nesmetanu mobilnost, konkurentnost, te olakšati zapošljavanje.

Glede pitanja nastavnih planova i programa, potrebno je razmotriti i druga pitanja, kao što je pitanje obrazovanja nacionalnih manjina, te razmotriti mogućnosti izvođenja nastave na stranom jeziku.

Izrada planova i programa i odgovarajućih preporuka s tim u svezi biti će zadatak Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, koja će na tom poslu okupljati sve involvirane društvene subjekte.

Trajanje školovanja, u pravilu, određuje se prema vrsti škole, stupnju obrazovanja i vrsti profesije. Ovim se Zakonom fleksibilnije određuje vrijeme trajanja obrazovanja i obuke te omogućuje utvrđivanje kraćeg trajanja obrazovanja i obuke za manje složene, jednostavne poslove.

Odlučivanje o trajanju školovanja u nadležnosti je obrazovnih vlasti, uz uvjet da se o trajanju obrazovanja i obuke odlučuje prema vrsti i složenosti posla, potrebi tržišta rada, ali i porodici zanimanja u koje spada takvo zanimanje s kraćim programom obrazovanja i obuke.

Sloboda kretanja jedno je od najvažnijih načela utvrđenih Europskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, koje je inkorporirano u ovom Zakonu.

Pravo je roditelja i učenika da izaberu odgovarajuću školu i mjesto školovanja. Sloboda kretanja nije ograničena i učenici mogu prelaziti iz jedne škole u drugu ako je istoga zanimanja.

Uvjete za prelazak iz škole u školu regulirao je nadležni ministar. Prilikom upisa u školu, učenici su obvezni ispuniti kriterij koji je jednak za sve.

Kriteriji za upis ispunjavaju se kroz transparentan proces testiranja, koji se obavlja prema planu upisa definiranom početkom svake školske godine i uvažava potrebe tržišta rada.

Dostizanje kvalitete i standarda obrazovanja u sklopu srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke prati se kroz kontinuirano ocjenjivanje učenika. U svrhu primjene

i postavljanja standarda ocjenjivanja i ispitivanja, određuju se procedure za ocjenjivanje i ispitivanje stupnja stečenog znanja učenika.

Posebnu ulogu i značaj imaju agencije za obrazovanje koje se reformiraju. Novim **Zakonom o osnivanju Agencije za obrazovanje** predviđa se osnivanje jedinstvene agencije kojoj se povjerava veoma važna uloga u osiguranju nove kvalitete i pristupa u ustroju ovog oblika obrazovanja, a koja će nastati objedinjenjem dviju agencija predviđenih Okvirnim zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini (Agencija za nastavni plan i program i Agencija za standarde i ocjenjivanje u obrazovanju za Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku).

Autonomija škola ogleda se u slobodi osmišljavanja jednoga dijela nastavnog plana i programa i usklađivanju sa zahtjevima tržišta rada.

Autonomija škole ogleda se i u načinu upravljanja i suradnji škole s lokalnom zajednicom, te pravu škola na udruživanje u zajednicu škola, čime se unapređuje obrazovanje.

Upravljanje školom regulirano je sukladno Okvirnom zakonu o osnovnom i srednjem obrazovanju. Osim školskih odbora, školom upravlja i ravnatelj škole, a u školi se osnivaju vijeće učenika i vijeće roditelja.

Uvođenjem obveze osnivanja novih tijela, modernizira se i reformira pristup ustroju, radu i upravljanju u školama, a posebice se omogućuje *povećan utjecaj roditelja i učenika na rad škole, te predstavnika lokalne zajednice i predstavnika tržišta rada.*

Škole također osnivaju i **savjetodavno vijeće** koje pomaže školi u planiranju sadržaja njezinih programa, savjetuje školu o svim pitanjima koja se tiču obuke i pomaže jačanju veza između škole i lokalnog tržišta rada. Sastav savjetodavnog vijeća i procedure za imenovanje njegovih članova bliže se propisuju statutom škole.

Radi osiguranja veze između srednjeg strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i tržišta rada, na entitetskoj, kantonalnoj/županijskoj i razini Brčko Distrikta BiH osnivaju se **tripartitna savjetodavna vijeća** koja imaju savjetodavnu ulogu, a u čiji sastav ulaze i predstavnici poslodavaca, sindikata i nadležnih obrazovnih vlasti. Ministarstvo civilnih poslova BiH koordinirat će zajedničke sastanke predstavnika tripartitnih vijeća koji se redovito sastaju, a najmanje jednom godišnje.

Odgovornost osnivača škole, u smislu osiguranja osoblja i materijalne osnove za rad škole, osnovna je zadaća za osiguranje visokokvalitetnog obrazovanja u strukovnim školama.

Komercijalne aktivnosti škola usklađuju se s osnovnom zadaćom škole. Škole bi trebale imati pravo na iskorištenje zarađenog novca za svoje potrebe. S jedne strane, škola ima slobodu koristiti osoblje i opremu u ove svrhe, a s druge strane, mora naplaćivati te usluge.

Javno financiranje još uvijek je osnovni financijski izvor za srednje strukovno obrazovanje i obuku. Međutim, ostali oblici financiranja postaju sve značajniji. Proračunska sredstva pokrivaju troškove plaća i doprinosa na plaće za osoblje i samo djelomice pokrivaju materijalne troškove.

Kreativna i odgovorna školska uprava pokušava iskoristiti i druge financijske izvore u smislu pokrivanja ostatka materijalnih troškova. Dodatni izvori financiranja ostvaruju se komercijalnim aktivnostima i dobrovoljnim priložima roditelja. Ti izvori djelomično

pokrivaju tekuće troškove i kapitalne investicije (opremu, računala itd.) koji su nužni za održavanje koraka s modernizacijom poljoprivrede, industrije i uslužnog sektora. Iako je jasna obveza osnivača škole da osigura redovito funkcioniranje strukovne škole, sama škola trebala bi imati zakonsko pravo na ostvarivanje dodatnih sredstava za postizanje svojih ciljeva.

III. USKLAĐENOST ZAKONA SA ZAKONODAVSTVOM EU

Oživotvorenje nediskriminacije u društvenom, ekonomskom i kulturnom životu te utvrđivanje propisa usklađenih s normama i praksom europskih država – članica EU radi usklađivanja naše zakonske prakse sa standardima zemalja EU, jedan je od temeljnih ciljeva koji se ispunjavaju donošenjem ovoga Zakona.

Sukladno navedenom, Okvirni zakon o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci u BiH uključuje europska načela utvrđena u već spomenutim europskim konvencijama i protokolima te omogućuje daljnju reformu i razvoj srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke u Bosni i Hercegovini kao dijela integralnog europskog obrazovnog sustava.

Ovaj je Zakon usklađen s europskim standardima, s obzirom da uključuje standarde utvrđene:

- člancima 149. i 150. Ugovora o osnivanju Europske zajednice;
- člankom 14. Europske konvencije o ljudskim pravima i slobodama;
- člankom 2. Protokola 1. uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima i temeljnim slobodama;
- člankom 2. Protokola 4;
- člankom 5. Protokola 7;
- Lisabonskom deklaracijom;
- Kopenhaškom deklaracijom;
- Skopskom deklaracijom;
- Bolonjskim procesom;
- Okvirnom konvencijom o zaštiti prava nacionalnih manjina.

IV. PROVJERA PROVEDBE

Provedbeni mehanizmi odnose se na način osiguranja poštivanja ovog propisa, što se može definirati nekolicinom mjera i aktivnosti usmjerenih k poštivanju ovoga Zakona i potrebi osiguranja punih kapaciteta od nadležnih institucija i stručnih osoba zaduženih za provedbu ovoga Zakona, a odnose se na:

- obvezu usklađivanja zakona i podzakonskih akata;
- uspostavu institucionalnog mehanizma na razini BiH (Agencija za obrazovanje);
- planiranje i provođenje mjera za učinkovit nadzor nad zakonom;
- kreiranje zajedničke nastavne jezgre;
- usuglašavanje potreba sa zahtjevima tržišta rada;
- uspostavu jedinstvenog registra diploma;
- unapređenje upravljanja u školama;
- unapređenje sustava financiranja i samofinanciranja;
- uvođenje eksperimentalne nastave.

Usklađivanje zakona

Na koji će način entitetski, kantonalni/županijski i zakoni Brčko Distrikta te drugi relevantni propisi biti usklađeni s Okvirnim zakonom o strukovnom obrazovanju i obuci ovisi o odluci odgovarajućeg zakonodavnog tijela.

Usklađivanje se može izvršiti ili preuzimanjem odredaba koje reguliraju ovaj Zakon u svoj zakon o (osnovnom i) srednjem obrazovanju ili usvajanjem posebnog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i obuci

Nadležne obrazovne vlasti preuzimaju **obvezu izmjene i donošenja novih zakona** kojima će regulirati pitanje osnivanja i registracije institucija srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke sukladno roku utvrđenom ovim Zakonom.

Posebnu važnost u pripremi ovih zakona i pratećih podzakonskih akata nadležne obrazovne vlasti moraju dati pitanjima praktičnog rada i obuke te pitanju izučavanja tradicionalnih obrta i obuci odraslih osoba.

Formiranje Agencije za obrazovanje

Obzirom da je Zakon o Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje usvojen, to je puni naziv Agencije unesen u ovaj tekst zakona.

Kako bi srednje strukovno obrazovanje i obuka dostigli potrebne standarde i visoke kvalitete, posebnu će ulogu i značaj imati Agencija za obrazovanje, koja će dati veoma važan doprinos u poboljšanju primjene ovoga Zakona, odnosno u osiguranju nove kvalitete i pristupa u organiziranju obrazovanja.

Nadzor nad provedbom ovoga Zakona

Nadzor nad primjenom ovoga Zakona je veoma važan segment koji treba rezultirati uspostavom učinkovitog modela praćenja njegove primjene od Ministarstva civilnih poslova i već definiranim načinom suradnje s nadležnim obrazovnim vlastima na nižim razinama, budući da u njegovoj provedbi većina obveza očekuje lokalne razine vlasti.

Zajednička nastavna jezgra

Nastavni planovi i programi moraju uključivati zajedničku nastavnu jezgru za opće predmete, a Agencija će predlagati nadležnim obrazovnim vlastima modularne curriculume za stručne predmete, radi osiguranja jednakih standarda za učenike, te visoke fleksibilnosti i prilagodljivosti nastavnih planova i programa potrebama tržišta rada.

Nastavni planovi i programi sastoje se iz tri dijela. Minimalno 70% nastavnog plana i programa čini zajednička nastavna jezgra iz općih predmeta i plan i program stručnih predmeta, dok maksimalno 30% plana kreiraju same škole uz suglasnost nadležnih obrazovnih vlasti.

Ova odredba postavlja ograničenje u pogledu opsega nastavnog plana i programa koji se razvija u školama (maksimalno 30%) i određuje proceduru njegovog razvoja. Također, naglašava njegovu orijentaciju prema potrebama lokalnog tržišta rada.

Tržište rada

Strukovni aktivni, koji će se osnovati u školama, uvažavat će zahtjeve tržišta rada i nastojati razviti usmjerenost k porodicama zanimanja, umjesto za jedno zanimanje, i na opisani način sudjelovati u pripremi prijedloga za reviziju nastavnih planova i programa.

Organizacija škola omogućuje suradnju više aktera u svakodnevnim aktivnostima, upravnih i drugih tijela škole, kao što su savjetodavno vijeće, tripartitno vijeće, školski odbori, vijeće roditelja, učenika, odnosno omogućit će internu evaluaciju svih aktera u svezi s praćenjem potreba tržišta rada i potrebe za obrazovanjem odgovarajućih profesija.

Uspostava jedinstvenog registra diploma

Nadležne obrazovne vlasti obvezne su uspostaviti i jedinstveni registar diploma i certifikata te u svezi s tim donijeti odgovarajuće podzakonske akte.

Unapređenje upravljanja u školama

Upravljanje školom regulirano je sukladno Okvirnom zakonu o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini. Osim školskih odbora, školom upravljaju ravnatelj škole, a u sklopu škole osnivaju se i Vijeće učenika i Vijeće roditelja.

Uvođenjem obveze osnivanja novih tijela, pristup ustroju, radu i upravljanju u školama modernizira se i reformira, a posebice omogućuje povećan utjecaj roditelja i učenika na rad škole.

Školski odbori osnivaju se između uposlenika škole, osnivača škole, roditelja, predstavnika lokalne zajednice i tržišta rada.

Obavljanje ove dužnosti dobrovoljno je i besplatno. Važno je napomenuti kako odbori moraju odražavati i nacionalnu strukturu učenika i roditelja.

Ravnatelja škole imenuje školski odbor, sukladno pravilima i statutu škole te odgovarajućem zakonu koji donose nadležne obrazovne vlasti.

Savjetodavno vijeće je tijelo koje osnivaju predstavnici lokalnog tržišta rada. Aktivno sudjelovanje društvenih partnera je središnji element obrazovnog sustava. Na takav se način osigurava da nastavni plan i program odgovara zahtjevima tržišta rada.

Unapređenje sustava financiranja i samofinanciranja

Odgovornost osnivača škole u smislu osiguranja osoblja i materijalne osnove za rad škole je osnovna zadaća kako bi strukovne škole osigurale visokokvalitetno obrazovanje.

Ovim je člankom naglašena potreba za usklađenošću komercijalnih aktivnosti s osnovnom zadaćom škole. Škole bi trebale imati pravo na trošenje zarađenog novca za potrebe škole. Škola, s jedne strane, ima slobodu da koristi osoblje i opremu u ove svrhe, a s druge strane, mora naplaćivati ove usluge.

Škole će imati pravo na raspolaganje ostvarenim sredstvima. Bez ovakvog ograničenog samoodređenja, upravi škole bit će jako teško izvršavati svoje zadaće na odgovarajući način.

Pod određenim uvjetima, srednje strukovne škole organiziraju i strukovnu obuku odraslih. Ova autonomija podrazumijeva mogućnost pružanja usluga škole lokalnom tržištu rada u obliku obučavanja odraslih, programa osmišljenih za specifične potrebe poduzeća i obučavanja nezaposlenih.

Kako bi se spriječilo da škole vrše financijski pritisak na roditelje i druge osobe, navodi se da je participacija dobrovoljna i ničim uvjetovana.

Mogućnost eksperimentalne nastave

Škole uz potrebno odobrenje nadležnog ministarstva obrazovanja mogu testirati nove pedagoške i druge ideje u svrhu poboljšanja kvalitete srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke.

V. FINACIJSKA SREDSTVA

Kako bi se u cjelosti implementirao ovaj Zakon potrebno je u proračunu institucija BiH za 2008.godinu osigurati sredstva za rad Agencije za predškolsko,osnovno i srednje obrazovanje, koja se osniva Zakonom o Agenciji za predškolsko,osnovno i srednje obrazovanje („Službeni glasnik BiH“ br.88/07),a što je predviđeno člankom 14. Zakona. Početak rada Agencije je planiran za 01.06.2008.godine, što znači da smo projekciju potrebnih sredstava za njen rad bazirali na periodu od sedam mjeseci.

Planirano je da Agencija starta sa 17 zaposlenika (ravnatelj, dva zamjenika ravnatelja, 12 državnih službenika i 2 namještenika), računajući i dva dislocirana odjeljenja Agencije. Sredstva za bruto plaće zaposlenih bi iznosila 279.400,00 KM (obračun na osnovu postojećih koeficijenata uvećan za 35% koliko bi u prosjeku iznosilo povećanje bruto plaća u slučaju usvajanja Nacrta zakona o plaćama u institucijama BiH). Napominjemo da je prema članku 16. istiomnog zakona regulirano da će se „prestanak rada, preuzimanje arhive, opreme i zaposlenih Agencije za standarde i ocjenjivanje u obrazovanju za Federaciju BiH i Republiku Srpsku“ regulirati sporazumom između Vijeća ministara i dvije entitetske vlade. U ovoj postojećoj Agenciji je zaposleno 13 radnika.

Naknade zaposlenih se planiraju u iznosu od 82.300,00 KM, a sadrže sredstva za topli obrok, regres i izdatke za rad Odbora Agencije.

Materijalni troškovi Agencije – u slučaju potrebe za zakupom prostora u sjedištu Agencije i njena dva odjeljenja - bi iznosili 310.500,00 KM .Osim zakupa, kojeg procjenjujemo na 150.000,00 KM, tu su uračunati putni troškovi, izdaci za telefonske i poštanske usluge, izdaci za energiju i komunalne usluge, nabavka materijala, troškovi prijevoza i goriva, itd. Ovi troškovi su planirani proporcionalno istim troškovima Ministarstva civilnih poslova u 2007.godini. Bez zakupa–materijalni troškovi bi iznosili 160.500,00 KM.

Planiramo i kapitalne izdatke za Agenciju u iznosu od 60.000,00 KM za nabavku PC setova za svakog zaposlenog (obzirom da su personalna računala koji su u uporabi u sadašnjoj međuentitetskoj agenciji već dotrajali), telefaksa, kopir aparata i telefonskih aparata, kao i nabavku namještaja za područna odjeljenja, dok se ostala oprema i namještaj postojeće agencije može prenijeti na novoosnovanu.

Za sedam mjeseci rada Agencije u 2008. godini bi bilo ukupno potrebno 732.200,00 KM-računajući i sredstva za zakup prostorija, ili 582.200,00 KM ukoliko se ne plaća zakup prostorija.

VI. OPIS KONZULTACIJA VOĐENIH U PROCESU IZRADE PROPISA

Napomene o uvjetima i razlozima za izradbu Zakona

Proces modernizacije strukovnog obrazovanja i obuke u Bosni i Hercegovini, uključujući i pripremu strategije, započeo je 1998 godine. Strategija razvoja predstavljena je dvama dokumentima pod nazivom **Zeleni papir i Bijeli papir**, a pripremila ih je skupina ključnih aktera iz cijele BiH.

Tekuća modernizacija strukovnog obrazovanja i obuke utemeljena je na specifičnostima kulturne i obrazovne tradicije u BiH, s posebnim osvrtom na tendencije strukovnog obrazovanja u zemljama članicama Europske unije i drugim tranzicijskim zemljama.

Okvirni zakon za strukovno obrazovanje i obuku u BiH treba poduprijeti modernizaciju strukovnog obrazovanja i obuke koja je već umnogome u tijeku.

U kontekstu strukovnog obrazovanja i obuke jasno je da su razvoj i kretanja tržišta rada i gospodarstva tako brza da ono mora omogućiti stalne promjene i prilagodbe sukladno potrebama tržišta rada, bilo na lokalnoj ili na decentraliziranoj razini, ali u isto vrijeme omogućiti i uzajamno priznavanje kvalifikacija.

Priprema zakona

U sklopu projekta EU VET programa I (2002 – 2004) djelovala je skupina od 23 ključna aktera koji su predstavljali obrazovne i institucije tržišta rada te ostale relevantne partnere za strukovno obrazovanje i obuku. Većina njih je već ranije prošla mnoge obuke i odlazila u studijske posjete na kojima su se upoznavali s različitim modelima strukovnog obrazovanja i obuke u Europi.

Unutar te skupine osnovana je i radna skupina za legislativu na čelu s prof. Hermanom Avenariusom, koja je radila i pripremala Nacrt zakona za strukovno obrazovanje i obuku pune dvije godine (Herman Avenarius je profesor prava u Njemačkoj i priznati stručnjak koji je sudjelovao u pripremi zakona za strukovno obrazovanje i obuku u mnogim europskim zemljama).

Oni su prikupljali informacije iz različitih izvora i održavali redovite konzultacije sa svojim institucijama i svim ostalim relevantnim faktorima vezanim uz strukovno obrazovanje.

Nacrt zakona rađen je u fazama i nekoliko je radnih verzija zakona dostavljano svim nadležnim ministarstvima za obrazovanje u BiH, kao i međunarodnim organizacijama (OESS, Svjetska banka, Vijeće Europe i dr.) na uvid i davanje komentara.

Nakon primitka i razmatranja svih komentara te usuglašavanja između predstavnika Ministarstva civilnih poslova BiH, Izaslanstva europske komisije i EU VET programa, zaključeno je da se ova verzija zakona može predložiti za usvajanje na državnoj razini i dati u parlamentarnu proceduru.

K tomu, na 94. sjednici Vijeća ministara BiH, održanoj 6.10.2005. godine, na kojoj je razmatran Nacrt zakona, odgođeno je očitovanje o njemu, s nalogom Ministarstvu civilnih poslova da „pribavi mišljenja nadležnih entitetskih ministarstava“.

Na sjednici Konferencije ministara obrazovanja u BiH, održanoj 11.4.2006.godine, ministri obrazovanja u BiH jednoglasno su zaključili predmetni Zakon uputiti u proceduru usvajanja, a poslije Konferencije ministri su prosljedili i svoje pisane suglasnosti.

VII. RAZDOBLJE PONOVOG PREISPITIVANJA

Preispitivanje ovoga Zakona potrebno je realizirati četiri godine nakon njegova usvajanja.

Budući da je proces modernizacije i reforme obrazovanja u Bosni i Hercegovini kontinuirani proces, preispitivanje je potrebno realizirati u vremenskom intervalu koji omogućuje olakšanu reviziju i izmjenu standarda koji se utvrde ovim Zakonom. Razdoblje od četiri godine je prihvatljiv rok, a obveza izvješćivanja o provedbi ovoga Zakona u nadležnosti je Ministarstva civilnih poslova.